

De Onlanden

November 2024

In deze Nieuwsbrief:

Lepelaar en luchtballon (p.2); Het belang van duisternis (p.3); De Onlanden, voor kiekendieven veel meer dan droge cijfers (p.4); Grote zilverreigers slapen in De Onlanden (p.7); Herstel grondwatersysteem rond Het Beeld (p.9); Van de nieuwspagina (p.11); Donaties van De Ronde Tafel 107 en de Drentse Groene Anjer (p.12); Oproep vrijwilligers (p.13).

Afgelopen maanden waren er aantal presentaties en bijeenkomsten waar De Onlanden door de sprekers werd genoemd als voorbeeld van succesvol natuurherstel. En terecht, De Onlanden is een prachtig voorbeeld van hoe krachtig de natuur terug kan veren wanneer je haar de ruimte geeft. Maar ruimte geven is een werkwoord. Dat is niet klaar met het inrichten van een gebied. Ruimte geven voor natuur betekent blijvend zorgen voor rust, stilte, duisternis en beschutting. Door de ontoegankelijkheid van De Onlanden is er ruimte voor eigen verhalen van planten, dieren, bodem en water. Laten we die ruimte waarderen, koesteren en versterken.

In deze Nieuwsbrief geven we aandacht aan een aantal van die verhalen. Het verhaal van lepelaar Silene geeft een kijkje in hoe we als mensen vaak weinig bewust zijn van de verstoring die we veroorzaken. We nemen u mee in het verborgen nachtleven van kiekendieven en zilverreigers. Het zijn slechts twee van de soorten voor wie De Onlanden belangrijk als slaapplek is. Ook spreeuwen, meeuwen en ganzen rusten in groten getale in De Onlanden en dit lijkt ook te gelden voor de watersnip en verschillende soorten piepers.

Als stichting willen we de natuurverhalen van De Onlanden vertellen, haar natuurstem laten horen aan een zo breed mogelijk publiek. Voor een tweetal klussen zijn we nog **op zoek naar enkele vrijwilligers**, die ons willen helpen. Dat we niet alleen staan, blijkt uit financiële steun die we hebben ontvangen.

Lieselot Smilde, redactie

Rosse vleermuis. Foto door Bart de Groot

Lepelaar en luchtballon

Als sinds 2008 tel ik de lepelaars in de Onlanden. De lepelaars hebben een vaste rustplek in de Middelvennen en zijn vanaf de Meerweg goed te bekijken. Het is een plek die ik in de nazomer een paar keer per week bezoek, zo ook op vrijdag 30 augustus. Na het werk fiets ik nog even naar de lepelaars om ze te tellen en eventuele ringen af te lezen. Ditmaal staan er 27 lepelaars waarvan er 6 geringd zijn. Eén vogel heeft naast de kleurring een zender en de vogel heeft bij het ringen van de mensen van Werkgroep Lepelaar de naam Silene gekregen. Rond 19.00 uur komen er een drietal luchtballonnen over waarvan één relatief laag. Als deze de brander aanzet schrikken de lepelaars van het lawaai en vliegen weg.

*Kaart 1 De oranje lijn toont de vlucht van Silene.
Bron: <https://maps.nioz.nl/spoonbills-NL/>*

De volgende morgen ben ik weer even naar de plek gereden en staan er 32 lepelaars. Ook Silene staat er weer tussen. Het mooie van de zendervogels is dat ze te volgen zijn op de website van het NIOZ (<https://maps.nioz.nl/spoonbills-NL/>). Thuis heb ik op deze site gekeken wat Silene heeft gedaan nadat ze was opgejaagd door de luchtballon. En wat blijkt: ze is flink gaan vliegen (zie kaartje). Via Drachten is ze naar het natuurgebied de Oalde Feanen gegaan. Daar aangekomen is Silene direct in zuidelijke richting doorgevlogen richting de Weerribben. Van daaruit vertrok ze in noordoostelijk richting om via de Lindevallei en het dal van het Koningsdiep terug te vliegen richting De Onlanden. Na een vlucht van 120 kilometer is ze een paar uur na het verstoren weer terug in de omgeving van De Onlanden. Ze slaapt bij Boerakker en als het licht wordt keert ze terug naar de vaste plek in de Middelvennen.

Lepelaars Eelderdiep. Foto: Jan-van-der-Velde.

De luchtballon lijkt een flinke impact gehad te hebben op Silene. Of het iets is wat vaker gebeurt bij lepelaars of dat het een zeldzaam incident was, is natuurlijk niet bekend. Het is te hopen dat er komende jaren vaker gezenderde lepelaars De Onlanden aan gaan doen om meer inzicht te krijgen in deze mogelijk verstoringsbron.

Wie meer wil weten over lepelaars met zenders kan kijken op de website van het [NIOZ](https://maps.nioz.nl/spoonbills-NL/) of de website van de [Werkgroep Lepelaar](#).

Het belang van duisternis

Het NIOZ heeft een [boekje over de invloed van licht](#) uitgebracht. Het is voor De Onlanden heel relevant en wat ons betreft is dit een 'must read' voor iedereen die zich met de omgeving van De Onlanden bezighoudt. Het Natura 2000 gebied is door de provincie Drenthe aangewezen als gebied met de kernkwaliteit rust. Dat betekent dat stilte en duisternis belangrijk zijn in dit gebied en ondersteunend zijn aan de kernkwaliteiten natuur en landschap (bron: Omgevingsvisie Drenthe 2022). Dit stilte- en duisternisgebied ligt echter vrijwel tegen de A7 aan, met aan de noordzijde het bedrijvenpark Westpoort. De distributiecentra op dat bedrijvenpark werken in een 24-uurseconomie met dag en nacht activiteit en verlichting.

Lieselot Smilde, redactie

ALDI Westpoort bij nacht, november 2022. Foto door Ronald Kaatee

De Onlanden, voor kiekendieven veel meer dan droge cijfers

De Onlanden zijn om tal van redenen speciaal, zeker als het gaat om de natuurwaarden. Over deze natuurwaarden wil ik het hier niet hebben. Wat mij boeit is dat het gebied tot een select aantal gebieden behoort – wat mij betreft noemen we het sociale kiekendiefregio's – die om tal van redenen belangrijk zijn in het sociale systeem dat naar mijn overtuiging van doorslaggevende betekenis is voor deze groep roofvogels. Een sociaal systeem waar we eigenlijk heel erg weinig van weten maar waar je steeds meer van overtuigd raakt naarmate je langer naar grauwe, blauwe, bruine en steppekiekendieven kijkt.

Slaapplaatsen.

Veel vogels maken gebruik van plekken waar ze elkaar opzoeken om samen te gaan slapen. Sociaal slapen dus. In De Onlanden zijn een handvol volhardende vogelaars hier al een aantal jaren mee bezig. Het resultaat is niet alleen een mooie reeks cijfers maar ook onnoemelijk veel mooie momenten. De schoonheid van het kijken naar kiekendieven die in circa 2 uur voor zonsondergang De Onlanden binnenvliegen is adembenemend. Tegelijkertijd vraagt dit veel van de vogelaars die een poging wagen de aantallen te registreren, de sexe en leeftijd van de individuele vogels bij te houden en op basis daarvan patronen te herkennen.

*Twee bruine kiekendieven boven de Blaauwvennen.
Foto door Ane van Rees*

De vogels die in De Onlanden slapen komen vooral uit het meer besloten cultuurlandschap van het noorden van Drenthe en in jaren met goede aantallen veldmuizen ook veel uit het zuidelijke deel van het Zuidelijke Westerkwartier. Hoewel er tot op heden nimmer een complete telling van de verschillende slaapplaatsen in De Onlanden heeft plaatsgevonden, is dankzij het werk van onder andere Maarten Jansen en Wim van Boekel inzichtelijk gemaakt dat met name blauwe kiekendieven in substantiële aantallen gebruik maken van het gebied. Blauwe kiekendieven, waarvan de grijze en soms bijna hagelwitte mannetjes relatief makkelijk te herkennen zijn en de wijfjes en jonge vogels vaak wat lastiger door de leek te identificeren zijn. Een goede slaapplaatstelling zonder het netjes kunnen noteren van bovengenoemde individuele kenmerken is een leuk tijdverdrijf maar heeft niet zo veel om het lijf. Er is niets mis met het organiseren van aangenaam tijdverdrijf maar juist in de hele rataplan van gedetailleerde veldwaarnemingen schuilt een verhaal dat iets voorstelt in relatie tot natuurbehoud. Goede slaapplaatstellingen in Nederland zijn schaars en op de vingers van maximaal twee handen te tellen.

Kwetsbaarheid van slaapplaatsen.

Een schoolvoorbeeld van hoe makkelijk het is een slaapplaats grondig te verknoeien betreft de ooit fameuze slaapplaats in de nabijheid van de Pier van Holwerd, de kwelders in de buurt van de veerdienst naar Ameland. Net als De Onlanden zijn deze in de nachtelijke uren een oase van rust en een markant samenkomen van verschillende soorten landschappen. Toen het nota bene Vogelbescherming Nederland was die daar het gebied wilde ontsluiten met wandelpaden en een nogal overbodige observatiehut ging de samenhang van deze grootste slaapplaats van Nederland verloren. Want net als wijzelf hechten kiekendieven aan rust en ruimte. Als deze veiligheid verdwijnt (direct of indirect) dan spat zo'n hechte groep vogels als een zeepbel uiteen. In het geval van de Pier

van Holwerd gingen de lokale deskundigen ervan uit dat er voldoende ruimte zou zijn voor het slapen elders. Niets bleek minder waar.

Blauwe kiekendief met muis. Foto door Ane van Rees.

In De Onlanden kan dergelijke problematiek ook gaan spelen. Afgelopen winterseizoen is de slaappleats van de kiekendieven verplaatst, net naar het gebied vlakbij de Hooiweg waar het waterschap beweegbare stuwen wil gaan bouwen om meer water in het gebied te kunnen bergen (mondelinge mededeling Michel Wijnhold, wetlandwacht SOVON).

Dataloggers en goed observeren geven inzicht

Dankzij de vogels die ik in Nederland volgde, kon ik expedities organiseren naar tal van West-Afrikaanse landen en bijvoorbeeld India. Ook daar heb ik – met mijn oude pet van regelneef 2.0 bij Werkgroep Grauwe Kiekendief – aardig wat kiekendieven (drie soorten) met satellietzenders of dataloggers kunnen uitrusten. We hadden plotseling vogels in handen die ons inzichten gaven om het sociale systeem achter deze opportunistische en vooral ook gespecialiseerde vogels te ontrafelen.

Door naast het zenderen ook nog eens scherp naar de afzonderlijke vogels te kijken, zie je patronen die alleen verklaard kunnen worden met de aanname dat er een slim en uiterst complex systeem achter het sociale systeem van deze vogels moet zitten en dat slaappleatsen daarbij een doorslaggevende rol spelen. Iedere dag dat een blauwe kiekendief vanuit een veilige pitruspol in de zompige Onlanden opstijgt op weg naar zijn of haar preferente jachtgebieden begint de struggle for life. Zonder verbondenheid zouden een deel van de goede jachtgebieden voor andere vogels onvindbaar blijven, zou de flexibiliteit om een opportunistisch gespecialiseerde jacht succesvol te kunnen afronden minder uit de verf komen en zou – naar ik denk – de timing van migratie en overwintering er anders uitzien. De slaappleats als ontmoetingsplaats waar minder ervaren vogels het kunstje afkijken van ervaren rotten en waar dagelijkse routines uiteindelijk het individuele succes of falen omlijsten. Het lijken net mensen, die kiekendieven.

In Senegal vond ik met een aantal reisgenoten destijds de grootste slaappleats van kiekendieven wereldwijd (meer dan 4000 grauwe en meer dan 400 bruine kiekendieven). Daar zag ik deze roofvogels in bomen slapen, ik zag kansloze plekken en kansrijke plekken, probeerde het habitatgebruik van jagende vogels te snappen en zag hoe het voedselaanbod mede bepaalde hoeveel vogels er bij elkaar kunnen komen. Ik zag vooral ook veel dat ik nog steeds niet snap. Maar ik weet inmiddels wel dat in Nederland De Onlanden zich kan meten met gebieden zoals de

Dollardkwelders, het Lauwersmeergebied, Fochteloërveen, de Hoge Veluwe, Engbertsdijksvenen en het Verdrongen land van Saftinghe. Daarnaast nog zeker 50 tot 100 kleinere slaappleatsen in Nederland. Nederland is daarmee een vetvlekje op de wereldkaart, waar duizenden kiekendieven op jaarbasis elkaar twaalf maanden per jaar opzoeken.

Grauwe kiekendief Edwin eet een sprinkhaan tijdens een expeditie naar Senegal. Edwin broedde jaarlijks in het graan tussen Bellingwolde en Oudeschans en zat daar altijd op een slaappleats van rond de 200 grauwe en rond de 100 bruine kiekendieven. Foto door Ben Koks.

Rust, ruimte en duisternis beschermen

De slaappleatsen in De Onlanden liggen in de ontoegankelijke kern van De Onlanden. Tegelijkertijd zien we rond De Onlanden de druk op de ruimte toenemen door verdere ontwikkeling van Westpoort (lichtvervuiling), de zoektocht naar ruimte voor zonneparken en grondberging van de suikerfabriek en in de toekomst mogelijk de Lelylijn. Ook in De Onlanden zelf neemt de druk toe door toenemende recreatie en vergroting van de waterbergingscapaciteit. Denkend aan de malheur die Vogelbescherming Nederland op de kwelders van Holwerd afriep over de slaappleats daar en wetend dat de verschillende slaappleatsen in De Onlanden ook in hoge mate kwetsbaar zijn om te verdwijnen, geldt hier dat natuurbescherming ook landschapsbescherming rond het natuurgebied betekent. Wanneer activiteiten in de omgeving van De Onlanden het gebied haar ruimte en rust ontnemen, dan is het snel gedaan met de huidige status als grote slaappleats voor kiekendieven. Rust, ruimte en duisternis zijn belangrijke waarden van De Onlanden welke in planvorming en beheer meer aandacht verdienen dan ze nu krijgen.

Mocht er naar aanleiding van deze bespiegelingen belangstelling zijn voor een verdiepend verhaal over de sociale betekenis van slaappleatsen en de betekenis van knooppunten in het landschap, neem dan contact op via info@deonlanden.nl. Wees in de tussentijd trots op misschien wel een van de belangrijkste functies van jullie gebied: een sociaal knooppunt van vogels die het bitter moeilijk hebben in een snel veranderende wereld.

Ben Koks, Harrier Conservation International

Grote zilverreigers slapen in De Onlanden

Veel mensen kunnen zich hun eerste waarneming van een grote zilverreiger nog wel herinneren.

'Oudere' vogelaars zijn er misschien voor afgereisd naar de Oostvaardersplassen waar ruim veertig jaar geleden de eerste vogels verschenen. Het voorkomen in Nederland is dan ook vrij nieuw. Ook in de vorige eeuwen kwam de grote zilverreiger hier niet of nauwelijks voor, dit in tegenstelling tot de kleine zilverreiger.

Nieuwkomer

In 1978 broedde de grote zilverreiger voor het eerst met zekerheid in Nederland. Vanaf het jaar 2000 ging steeds beter met in 2023 zelfs meer dan 500 broedparen! Gelijk hieraan nam het aantal overwinteraars toe tot meer dan 16.000 vogels! Deze ontwikkeling loopt parallel met uitbreidingen in het buitenland, met name in Oost-Europa en in Frankrijk. Een betere bescherming van de soort zal hier zeker aan hebben bijgedragen.

De grote witte vogels zijn een opvallende verschijning. Soms hoor je wel eens dat grote zilverreigers algemener zijn geworden dan blauwe reigers. Dat is niet zo. Blauwe reigers zijn als broedvogel veel algemener en overwinteraars zijn er bijna twee keer zo veel.

Ook in de Onlanden is de soort alom aanwezig. Hoewel ze hier (nog) niet broeden zijn ze bijna jaarrond te zien, scharrelend langs de waterkant, maar ook midden op gras- en akkerland. Hij is dan ook een echte opportunist die leeft van vissen, amfibieën en kleine zoogdieren (vooral muizen), maar ook reptielen en vogels staan wel eens op het menu.

Alleen foerageren, samen slapen

Overdag zijn de vogels meest solitair. Verspreid over de Onlanden zijn dan hooguit enkele tientallen exemplaren te zien. Tegen de avond verandert dit. Van buiten de Onlanden komen dan ook vogels aanvliegen om te overnachten. Soms zijn in nabijgelegen weilanden dan al groepen aanwezig. Ze slapen in groepen in bomen of op de grond nabij water, het liefst op een eiland. 's Nachts zijn grote zilverreigers heel voorzichtig. Ze willen niet verrast worden door predators, vossen bijvoorbeeld, of verstoord worden. Als ze het niet vertrouwen kunnen ze alsnog een andere slaapplek kiezen. In De Onlanden vinden ze die rust. Er zijn op z'n minst vijf of zes plaatsen waar de vogels regelmatig overnachten, soms met meer dan 500 exemplaren!

Tellingen

Het tellen van binnenvliegende grote zilverreigers is leuk werk. Als de vogels in de Blauwvennen slapen, kun je vanaf de weg Matsloot de vogels mooi binnen zien komen. Zo'n 30% van de vogels komt voor zonsondergang binnen, de overige 70% tot wel drie kwartier na zonsondergang (eigen onderzoek). Je kunt dan in de schemering de zilverreigers nauwelijks meer van blauwe reigers onderscheiden.

Grote zilverreiger met vis. Foto door Jeroen Haze

Tijdens het tellen gebeurt er van alles. Vogelzang verstomt en vleermuizen verschijnen. En met de reigers komen andere vogels mee. Op 4 februari 2014 zat er een zwarte ibis tussen, op 20 september 2016 een koereiger en op 22 maart 2022 zag ik een kleine zilverreiger mee naar de slaappleats vliegen. Ook andere vogels komen slapen. Duizenden boerenzwaluwen overnachten in het najaar in het riet net als tientallen witte kwikstaarten. Elders in de Onlanden slapen 's winters tientallen bruine- en blauwe kiekendieven!

In de loop van juli kunnen er al aardige aantallen zilverreigers zitten. Dit loopt dan op tot in oktober

183 Grote zilverreigers rusten op 8 september in De Bolmert. Foto door Sjoerd Geelink, (rond de 300 exemplaren) en neemt dan weer wat af. In de winter zijn de aantallen vrij constant totdat ze in de loop van maart weer naar de broedplaatsen terugkeren. Tijdens de binnenkomst in de overwinteringsgebieden kunnen de aantallen wel eens pieken. Zo zag ik op 14 augustus 2020 478 vogels en Rik Winters zag op 24 september 2023 in de Blauwvennen maar liefst 535 vogels! Omdat grote zilverreigers vaak wisselen van slaappleats en ook meerdere slaappleats tegelijk gebruiken is het moeilijk exacte aantallen en verloop van die aantallen te geven. Zeker is wel dat van juli tot in maart honderden vogels in de rust van De Onlanden overnachten!

Windmolens

Enige jaren geleden had de gemeente Groningen het idee een gebied langs de A7, bij Westpoort, aan te wijzen als zoekgebied voor mogelijke plaatsing van windmolens. Een ecologisch ingenieursbureau heeft door tellingen vanaf het viaduct bij Westpoort vastgesteld dat, naast diverse andere vogelsoorten waaronder kiekendieven, grote aantallen zilverreigers op rotorhoogte de A7 overstaken richting de Onlanden. De conclusie was dat het gebied ongeschikt is voor plaatsing van windmolens.

De Onlanden is een prachtig gebied voor broedvogels. Slaappleatsstellingen tonen aan dat het ook als rustgebied van groot belang is!

Aart van der Spoel, vogelaar en Onlanden-broedvogelteller van het eerste uur

Project in uitvoering: herstel grondwatersysteem rond Het Beeld

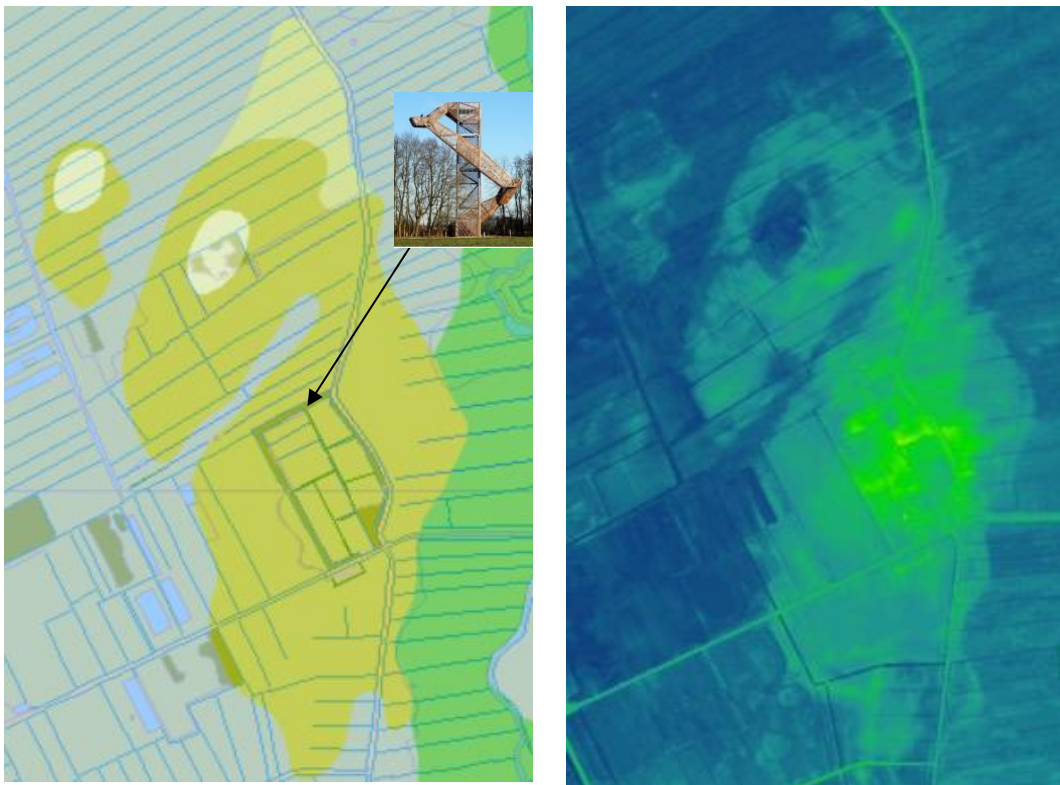
Momenteel voert Natuurmonumenten een project uit in het centrale deel van de Onlanden, bij het Beeld (bij de uitkijktoren). De graafmachines zijn al een aantal weken in de weer en er wordt behoorlijk wat grond verzet.

Het project heeft als doel om het grondwatersysteem te herstellen.

Het watersysteem is in dit gebied heel interessant doordat de ondergrond bij Het Beeld bestaat uit zand, in een verder voornamelijk venige omgeving. Dit is goed te zien op de geomorfologische kaart van het gebied (afbeelding 1a). Ook op de hoogtekaart is de zandkop te herkennen en duidelijk hoger dan de omgeving (afbeelding 1b).

Idealiter kan regenwater hier in de bodem infiltreren en komt het aan de randen van de zandkop weer omhoog. Dit water is mineraalrijk kwelwater. In het verleden zijn sloten aangelegd om het natte land te ontwateren om het zo te kunnen gebruiken voor het houden van vee en om hooi te oogsten. Deze sloten doorsnijden en ontwateren het land.

Momenteel wordt een deel van deze sloten weer gedempt. Door het dempen van een aantal sloten die de zandkop nu doorsnijden, willen we water langer vasthouden. Zo zorgen we ervoor dat mineraalrijk kwelwater niet meteen via de sloten wordt afgevoerd, maar juist in het maaiveld terecht komt. Aan de noordrand van de zandkop wordt, in een natuurlijke laagte, een slenk uitgegraven (zie afbeelding 2). Hier kan het kwelwater uittreden en zal er een mooie gradiënt van nat naar droog ontstaan.

Afbeelding 1a (links): Geomorfologische kaart van het projectgebied. De zandkop is duidelijk te zien (geel) in het voor de rest venige gebied (blauw). De beekdalbodem is weergegeven als groen op de kaart.

Afbeelding 1b (rechts): Ook op de hoogtekaart is het beeld duidelijk te herkennen als hogere kop (groen) in een lage, venige omgeving (blauw)

Afbeelding 2. Vanaf de uitkijktoren zijn de werkzaamheden goed te bekijken: half oktober beginnen de contouren van de slenk zich al duidelijk af te tekenen. Ook is goed te zien dat het zand zich vlak onder de oppervlakte bevindt: veen is zwart/donker en zandige grond is lichter van kleur. Foto door Lies Bosma.

Het systeemherstel heeft als consequentie dat, zeker op het hoge deel, een aantal sloten en de daar voorkomende vegetatie deels zal verdwijnen. Hier staat echter tegenover dat in het lagere deel juist een aantal sloten verbreed zal worden, waardoor juist meer plekken geschikt worden voor het voorkomen van waardevolle vegetatie. Zo zal een groot deel van de bestaande pitrusruigte plaats maken voor kwel-afhankelijke soorten als grote boterbloem, waterdrieblad, holpijp en gewone dotterbloem. In de verbrede sloten kunnen de aanwezige fonteinkruiden en soorten als waterviolier en krabbenscheer zich uitbreiden.

Naast het dempen en verbreden van sloten zullen verschillende percelen tussen de Noorddijk en de Zuiderdijk deels geplagd worden. Hierbij wordt de bovenste laag van de zode verwijderd, om zo de voedselrijke laag af te voeren en bloemrijk, schraal grasland te ontwikkelen. De werkzaamheden zullen nog een aantal weken doorgaan. De vrijgekomen grond wordt zo veel mogelijk verwerkt in het gebied zelf. Hiermee worden ontwaterende sloten opgevuld, maar ook dammen aangelegd waardoor de percelen beter bereikbaar worden om het benodigde beheer uit te voeren.

Afbeelding 3. Kwelindicatoren op een pas geplagd perceel: ijzer en bacteriefilmpjes. Foto door Lies Bosma.

Lies Bosma, ecooloog bij Natuurmonumenten

Van de nieuwspagina

Als stichting willen we de natuur van De Onlanden een stem geven. Daarvoor hanteren we drie pijlers: kennis verzamelen, kennis delen en initiëren & prikkelen. Dit doen we niet alleen.

Het verzamelen van kennis is voor ons de basis. Om de natuur een stem te geven willen we weten wat er leeft. Daarbij worden we geholpen door een groot aantal vrijwilligers die de broedvogels tellen en de zoogdieren in het gebied volgen. We zijn erg blij met hun onmisbare inzet! Vorig jaar hebben we een [1000-soortendag](#) georganiseerd, ook deze draaide op enthousiaste vrijwilligers van verschillende disciplines. Samen hebben ze bijna 1000 soorten gevonden (zie Nieuwsbrief juni 2024).

Soms komen er groepen specialisten naar De Onlanden om onderzoek te doen. Zo heeft Bureau Biota in 2022 onderzoek gedaan naar [macrofauna in het broekbos van o.a. de Lettelberterpetten](#) en zijn in het weekend van 30 augustus dit jaar een groep keverexperts een inventarisatie gedaan van de aanwezige soorten in De Onlanden ([zie onze nieuwssite voor een kort verslag](#), de resultaten worden op een later moment gepubliceerd). Ons doel is om de informatie die zo wordt opgehaald zoveel mogelijk te verzamelen op onze site en te communiceren via onze nieuwsbrieven.

Onze pijler 'initiëren & prikkelen' vullen we in door in te spreken op ontwikkelingen in en rond De Onlanden, het opstellen van eigen visies en het organiseren van bijeenkomsten rond een bepaald thema. Publicaties en inspraak zijn te vinden op de [publicatiepagina](#) van onze website. Over de bijeenkomsten vertellen we op de [nieuwspagina](#) van onze website. Zo hebben we in juli naar aanleiding van onze otter- en beverrapportage een bijeenkomst gehad met alle organisaties die zich bezighouden met faunapassages (dat zijn er maar liefst 12!). We hebben gekeken hoe we de verbindingen van De Onlanden met het beekstelsel van Fochteloërveen tot Waddenzee én de laagveengordel van Groeningen kunnen verbeteren.

Deze zomer zijn we een samenwerking aangegaan met de Natuur en Milieufederatie Drenthe en de Rijksuniversiteit van Groningen (de [Agricola School voor Duurzame Ontwikkeling](#)). Samen met wetenschappers en studenten willen we het denken prikkelen over hoe onze relatie met de natuur is en wat er nodig is om te komen tot toekomstbestendige en gezonde landschappen die mee kunnen bewegen met een veranderend klimaat én ruimte bieden voor zowel mens als natuur. We denken dat de bovenlopen van De Onlanden qua schaal en opgaven een interessant gebied is om dit te verkennen. Voor De Onlanden is zo'n 'nieuw narratief' belangrijk om ook in de toekomst van voldoende schoon water verzekerd te zijn, als onderdeel van een goed functionerend ecosysteem van het Fochteloërveen tot aan de Waddenzee loopt.

Lieselot Smilde, redactie

*Beschuit met muisjes voor de bevers: ouder met jong.
Beeld door Virry Schaafsma.*

Donaties van De Ronde Tafel 107 en de Drentse Groene Anjer

Het werk dat we doen, doen we in onze eigen tijd en met zeer beperkte middelen, namelijk de donaties van onze achterban de Onlanders. Het werken met donaties vinden we belangrijk omdat we hierdoor een onafhankelijke positie in de discussies rond De Onlanden in kunnen nemen. Dit jaar hebben we, aanvullend op de donaties van de Onlanders, een grote donaties ontvangen. Daarnaast zijn we genomineerd voor de Drentse Groene Anjer. Met deze bijdragen kunnen we onze ambitie naar een hoger plan tillen.

Ronde Tafel 107 Groningen

Dit najaar hebben we een donatie van € 4.000,- ontvangen van De Ronde Tafel 107 uit Groningen. De Ronde Tafel is een serviceclub van zo'n 16 leden, allen 40 jaar of jonger. Ze dragen bij aan maatschappelijke doelen via sociale activiteiten, netwerken en persoonlijke ontplooiingen. Ze is onderdeel van de internationale Roundtable. Elk jaar kiezen ze voor de opbrengsten van hun goede-doelen-activiteiten een aantal doelen uit die op de een of andere manier met Groningen verbonden zijn.

We zijn erg blij dat De Ronde Tafel 107, vanuit de betrokkenheid van een aantal leden bij De Onlanden, deze ruime donatie aan onze stichting heeft gedaan. Met dit geld willen we onze kennisbasis verder versterken door twee onderzoeken. Samen met het waterschap willen we nader kijken naar een aantal vissoorten en het voorkomen van de Amerikaanse rivierkreeft in De Onlanden. Daarnaast willen we de kwaliteit van het water dat De Onlanden instroomt beter in kaart brengen. Beide trajecten staan al lang op ons wensenlijstje en kunnen we, nu we middelen hebben, verder uitwerken. We zoeken daarbij nog wel wat versterking, daarover meer in onze oproep voor vrijwilligers.

Otters. Foto door Bart de Groot

Drentse Groene Anjer

Op 29 november wordt in het provinciehuis in Assen de [Groene Anjer van Drenthe](#) uitgereikt. Onze stichting is genomineerd, samen met de Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe en de Vereniging voor natuurbescherming Zuidwolde e.o. De winnaar ontvangt een bedrag van € 5.000,-, de overige genomineerden € 1.000,-.

We hebben hiervoor een ambitieplan ingediend waarin we hebben aangegeven waar we het geldbedrag aan willen besteden. We willen het inzetten om meer natuur-inclusief handelen en denken in de omgeving van De Onlanden en haar bovenlopen te versterken. Eigen middelen geven ons de ruimte om meer uit te (laten) werken en om een breder publiek te bereiken.

Daarnaast bestaan we in 2025 25 jaar en dat willen we graag vieren met een jubileum-symposium waarin De Onlanden als krachtig, systeem-gestuurd natuurgebied centraal staat.

Lieselot Smilde, secretaris

Oproep vrijwilligers

Om onze ambities waar te maken, zijn we op zoek naar versterking. Het gaat om twee afgebakende projecten waarbij we op zoek zijn naar vrijwilligers die deze, in overleg met ons team, los kunnen trekken.

Onderzoek naar waterkwaliteit

Voldoende schoon water is van levensbelang voor de natuur in De Onlanden. De waterschappen monitoren de waterkwaliteit. Deze data zijn beschikbaar. Echter, om de gegevens te kunnen analyseren en beoordelen is wel specifieke kennis nodig. Daarnaast willen we graag via een burgerwetenschapsproject omwonenden meer betrekken bij de waterkwaliteit in en rond het natuurgebied.

Daarom zijn we op zoek naar iemand met voldoende kennis rond waterkwaliteit om met de beschikbare gegevens aan de slag en die kan helpen een burgerwetenschapsproject op te zetten.

Rechten voor de natuur

Op de website van [De Stichting Rechten van de Natuur](#) is te lezen: *“De natuur verdient het om te bestaan, beschermd en vertegenwoordigd te worden. Het is tijd voor een samenleving waarin de natuur een gelijke stem heeft in de maatschappij.”* Dat gaat verder dan een juridische discussie, het gaat over onze relatie met onze leefomgeving en hoe we naar een bloeiende toekomst kunnen. Waarin we ons, in de woorden van filosoof Matthijs Schouten, afvragen *“hoe gaan we een toekomst bouwen in partnerschap met die grote gemeenschap van leven”* waar wij onderdeel van zijn. Op een aantal plekken in Nederland wordt dit denken al verkent. Bijvoorbeeld bij de Waddenzee en De Dommel (een beek die stroomt vanuit Belgisch Limburg tot in Noord-Brabant). In de gemeente Groningen is een [initiatiefvoorstel](#) ingediend om de natuur een stem te geven.

Wij denken dat De Onlanden of het grotere beekstelsel van Fochteloërveen tot aan de Waddenzee waar De Onlanden onderdeel van is, zich goed kan lenen voor het verder verkennen en uitwerken van dit denken. Daarvoor zijn we op zoek naar iemand in deze materie wil duiken, gesprekken aan wil gaan en samenwerkingen wil ontwikkelen om dit verder uit te werken.

Wil je meehelpen? Neem dan contact op via info@deonlanden.nl

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u zich geabonneerd hebt op de nieuwsbrief van de stichting Natuurbelang De Onlanden.

Met vragen kunt u contact opnemen via info@deonlanden.nl.

Wilt u het werk van onze stichting steunen? Meldt u dan aan als Onlander via onze website www.deonlanden.nl